

ARKKITEHTUURI JA KOKEMUS

- Aمانuenssi-museolehtori, FT Kirsi Hänninen

ARKKITEHTUURIKASVATUKSESSA

- ◉ Pohditaan tiloja ja materiaaleja.
- ◉ Opitaan mittasuhteista ja muodoista.
- ◉ Tutkaillaan mm. valaistuksen ja värien vaikutusta sekä rakennuksen massoitteita.
- ◉ Havainnoidaan lähiympäristöä ja kulttuuriympäristöä.
- ◉ Käsitellään tilakokemusta kuten tilasarjoja, näkymiä ja rakennettua ympäristöä kokonaisuutena.
- ◉ Opitaan suunnittelua ja ympäristön kehittämistä laadullisesti ja hyvinvointia edistäväksi.
- ◉ Opitaan rakenteista ja usein myös käsin rakentelemalla tai tietokoneella mallintamalla.
- ◉ Tehdään mm. pienoismalleja, julkisivuja, pohjapiirroksia, sisustuksia jne.
- ◉ Taide voidaan oppia mieltämään hyvä ympäristön osaksi.

TILAKOKEMUS - ESIMERKKINÄ LAPUAN LAKEUTTA 1900-LUVUN ALUSSA

Kokemukseen tilasta vaikuttavat rakennusten lisäksi luonnollisesti monet muut tekijät kuten luonto vesistöineen, peltoineen, puistoineen ja puutarhoineen, kaavoitus, tiet, omat kokemuksemme ja tunteemme. Koemme tilan useilla aisteilla. Kuva: EPMM:n kuva-arkistosta.

ARKKITEHTUURI JA KOKEMUS

- Rakennuksella on kasvot ja sydän.
Julkisivut ovat fasadeja eli kasvoja ja sisätiloista löytyy sydän kuten talonpoikaistalon tuvasta.
- Arkkitehtuurin kokemukseen vaikuttavat yksilölliset ja kulttuuriset tekijät erilaisissa tiloissa.
- Tilasta tulee henkilökohtaisesti merkityksellistä silloin, kun sillä on kosketuspintaa kokijan omiin tunteisiin, tietoihin, muistoihin tai mieltymyksiin.

SEINÄJOEN KAUPUNKIKESKUKSELLA

- Uusmonumentaalin sydän, joka liittyy sotien jälkeisiin ihanteisiin yhteisöllisyydestä, julkisuudesta ja demokraattisuudesta.
- Uusmonumentaalin hallinnollinen ja kirkollinen keskus.

SEINÄJOEN KAUPUNKIKESKUS

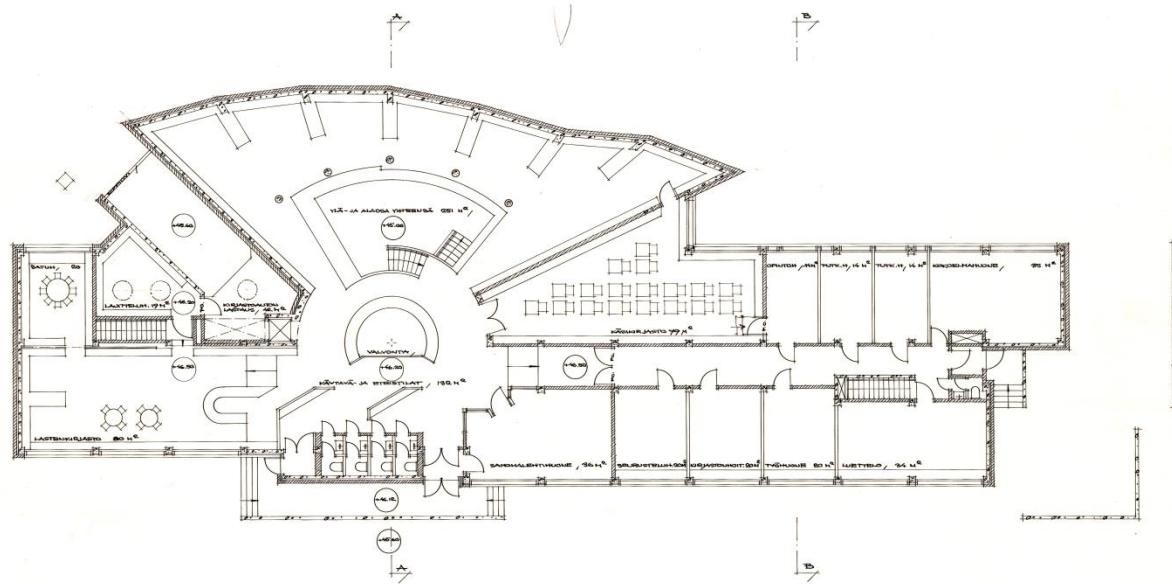
Seinäjoen kaupungintalo vuodelta 1962 Arabian tehtaalla poltettuine sauvatiilineen ja Lakeuden Risti vuodelta 1960. Kaupunkikeskus syntyi arkkitehtuurikilpailujen tuloksena. Kansalaistorin oli tarkoitus luoda demokraattisuutta. Kuva: Helena Teräväinen.

DEMOKRAATTISUUS

- ◉ Osallistumisen kokemuksia julkisissa tiloissa kuten esimerkiksi kirjastoissa.
- ◉ Demokraattisuus merkitsee kansanvaltaisuutta. Julkisen vallan rakennukseen voi olla matala tai korkea kynnys astua.
- ◉ Puistojen merkitys viherkeuhkoina ja vihreinä akseleina muiden rakennettujen tilojen väleissä.

SEINÄJOEN KAUPUNGINKIRJASTON SUUNNITELMA VUODELTA 1963. ALVAR AALTO.

PIIRROS: ALVAR AALTO -MUSEON ARKISTOSTA.

SEINÄJOEN KAUPUNGINKIRJASTO 1/100,
POHJAKERROS

HELSINKI 12.6.1963 ALVAR AALTO, ARKITEHTI,
KULTURAALIN SUUNNITTELU

RAKENNUSTAIDE YHTEISÖSSÄ

- ◉ Rakennustaiteelliset helmet huomataan.
- ◉ Kokonaisuuksia on arvotettu esim. valtakunnallisesti merkittäviksi ympäristöiksi kuten tämä Törnävän museoalue.
- ◉ Yhteisö; olipa se taloyhtiö, kaupunginosa tai kylä tuntee maamerkkinsä. Maamerkit luovat jo kauas vaikutelman.

MATTI VISANNIN SUUNNITTELEMA JAAKKO ILKAN MUISTOMERKKI
VUODELTA 1924
JA ILMAJOEN MUSEORAKENNUS VUODELTA 1914

Jaakko Ilkan ja nuijamiesten muistomerkki Ilkan kentällä. Kuva: EPMM:n kuva-arkistosta.

VOIMAKKAASTI
VAIKUTTAVALLA
RAKENNUKSELLA ON
YLEVÖITTÄVÄ
VAIKUTUS.
ARKINEN
YMPÄRISTÖKIN
SISÄLTÄÄ
RAKENNUSTAIDETTA.

ARKKITEHTUURI: TEKIJÄN JA KOKIJAN LÄSNÄOLO

- ◉ Hyvässä arkkitehtuurissa on läsnä suunnittelijan valintojen tulos, rakentajien jälki ja inhimillisuus.
- ◉ Rakennustaiteessa taiteilijan muotoilema teos tuo läsnäoloa, kun muodot, materiaalit ja värit luovat kokonaisuutta.
- ◉ Käyttäjä eli kokija voi ottaa voimakkaasti tilan haltuun ja olla paikalla persoonallisesti läsnä.
- ◉ Syntyy vuorovaikutusta ja kontaktia, kun rakennus ei jätä kylmäksi kokijaansa.

OIKEUDENMUKAINEN YMPÄRISTÖ

- ◉ Tarjoaa käytännöllisiä ratkaisuja eri ihmisryhmille.
- ◉ Mahdollistaa kestäviä asumisen ja julkisten rakennusten malleja. Pitkäaikaisessa asumisessa syntyy sitoutumisen kokemusta ja välittämistä ympäristöstä.
- ◉ Oikeudenmukainen ympäristö tarjoaa aitoja virikkeitä; sekä historiallisia että uusia rakennuksia, vihreyttä jne.
- ◉ Meillä on lakienkin mukaan eettinen velvollisuus kunnioittaa historiallisia rakennuksia. Lisäksi ihmiset tarvitsevat sosiokulttuurista jatkuvuutta kokemuksessaan.

HYVÄ ELÄMÄ TASAPAINOISESSA YMPÄRISTÖSUHTEESSA

- Mittasuhteiden, materiaalien, muotojen yms. tasapainoa.
- Terveellisiä kokemuksia saa liikkumalla kerrostuneessa ympäristössä. On mukava juosten, pyöräillen ja autoillen bongata rakennuksia ja veistoksia.
- Hyvä elämä tasapainoisessa ympäristösuhteessa on terveyttä, estetiikkaa ja käytännöllisyyttä.

ELÄMÄNKAARELLISET KÄYTTÖRAKENNUKSET. NE VOI JOPA DOKUMENTOIDA OMAN ELÄMÄNSÄ VARRELTA.

Käpälämäen päiväkoti Ilmajoen Aholankylällä. Arkkitehtitoimisto Pekka Lassila 2010. Kuva: Helena Teräväinen.

RAINER MAHLAMÄEN SUUNNITTELEMA VANHAINKOTI ILMAJOELLA

Kotokartano. Vanhainkoti, päiväkeskus ja palveluasuntoja
Ilmajoella. Studio 8, arkkitehti Rainer Mahlamäki 1987-1993.

PUUN KIELI

- Puun kieli elää talonpoikaisessa rakentamisperinteessä, ristikirkoissa ja uudemmissa puutaloissa.
- Puiset ristikirkkomme ovat taidehistoriallisia kohteita. Niistä on erilaisia muunnoksia.
- Kirkoissa on säilynyt toiminnallisuus, eivätkä ne ole muuttuneet pelkiksi muistomerkeiksi.

LAPUAN TUOMIOKIRKKO

UUSKLASSISMA C. L. ENGELIN SUUNNITTELEMANA VUODELTA 1827

TYYLIIKAUTENSA PARHAIMMISTOA

- ◉ Lapuan tuomiokirkko on uusklassillinen kirkko, joka pohjautuu klassillisiin pylväsjärjestelmiin. Ihanteet ovat antiikista.
- ◉ Kuorikoski lisäsi Engelin piirroksista poiketen sisäviisteisiin ikkunat.
- ◉ Kirkon sisäkupoli on samanmuotoinen ja samaa kokoluokkaa kuin Alajärvellä ja Helsingin Nikolainkirkossa.

100

KUNTIEN MUUTOSTEKIJÖITÄ

- Kasvupyrkimykset, täydennysrakentamisen sovittaminen ja kuntaliitokset.
- Meillä on pienoismetropoleja; keskikokoisia kaupunkeja, joissa rakennukset luovat metropolitunnelmaa.

MIKÄ ON RAKENNUSTAIDETTA?

- ◉ Lähdetään liikkeelle taiteesta; taide vaikuttaa, se liikuttaa, herättää ajatuksia ja sillä on tiettyä esteettistä laatua.
- ◉ Kansanomaisessa rakennustaiteessa on kansanestetiikkaa.
- ◉ Arkkitehtuuri on laatukysymys: Se voi kestää aikaa ja erilaisia näkemyksiä.
- ◉ Rakennustaiteelle ominaista on luova prosessi.

ASEMAKAAVALLA SUOJELTUJA KOHTEITA SEINÄJOELLA

Suojeluskunta ja Lotta Svärd museo, Alvar Aalto 1924-26

Törnävän sairaalan alue (sis. Törnävän sairaalan kirkon)

Vanhan lääninsairaalan rakennukset ympäristöineen

Törnävän museorakennukset Ruutipuistossa

ent. Rautatieläisten talo

Kaarakan talo

Kivirikko

Talvitien talo, Rakennustoimisto Pyramidi Helsingistä 1925

Rinta-Kiikan talo

Uppalan rakennukset ja pihapiiri

Vanha Joupinkylän aluekokonaisuus

Keskussairaalan kappeli

Upseeritalo, Itikanmäki

Kalevan navetta, Itikanmäki

Niemistö, Vaasantie 101

Niemistö, Heikkilänmukka 3

Niemistö, Heikkilänkuja 2

Niemistö, Itämäentie 3

Niemistö, Siiriläntie 2

Niemistö, Auneksentie 40

Niemistö, Niemistöntie 9

Niemistö s-1-alueet, jolla ympäristö tulee säilyttää Korttelit 1 - 11, 13, 14(osa), 16, 17

Nurmo (Hietämäki), Länsitie 5

Nurmon museo, luhtiaitta, vaivaismakasiini ja kärryliiveri

Viljamakasiinit, Nurmo

Sippolan talo, Ylistaro, Kärkimäentie 2

Rinta-Kaukolan talo, Ylistaro, Kaukolanranta 1

Koivuluoman talo, Ylistaro, Kaukolanraitti 10

LAPUALLA ASEMAKAAVALLA SUOJELLUISTA NÄYTTELYSSÄ

- ◉ mm. Lapuan kaupungintalo, suunnitellut Matti Visanti, rakennettu 1923-24.
- ◉ Lapuan tuomiokirkko ja tapuli, v. 1827 C. L. Engel suunnitteli, Heikki Kuorikoski rakensi.
- ◉ Vanhan Paukun alue. iso tehdas rakennettiin paperitehtaaksi V. 1913.

LAPUAN KAUPUNGINTALO

Arkkitehti Matti Visanti. Edustaa 1920-luvun klassismia, jolle tyypillistä aumakatto sekä ikkunoiden ja pilastereiden symmetria. Suojeltu kohde. Kuva: EPMM:n kuva-arkistosta.

ARKKITEHTUURIN MONIMUOTOISUUS

- Uudet rakennustaiteelliset ratkaisut voivat lisätä suvaitsevaisuuttamme ja muovata makuamme.
- Ympäristö on monimuotoista, kun se koostuu eri ikäisistä ja eri tyylikausien rakennuksista.

KESKITTÄMINEN JA KOKONAISUUDET

- Keskitettyjä kokonaisuuksia on luotu kuten esimerkiksi Frami, jossa on ammattikorkean lisäksi yrityksiä ja Etelä-Pohjanmaan liiton tilat.
- On pyritty synergiavaikutuksiin, kun kampusten yhteyteen on saatu liike-elämää ja yrityshautomoa.

MUSEOT OPETTAVAT MYÖS ARKKITEHTUURISTA JA YMPÄRISTÖSTÄ

- ◉ Arkkitehtuuriin voi tutustua myös museorakennusten, näyttelyiden, kokemuskävelyjen ja harjoitusten avulla.
- ◉ Suojeluskunta ja Lotta Svärd -museoon kannattaa tutustua arkkitehtuurikohteena.
- ◉ Rakennuskokonaisuus on Alvar Aallon suunnittelema ja edustaa klassismia.
- ◉ Se valmistui Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntapiirin esikuntataloksi v. 1926.
- ◉ Kokonaisuus on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

MUSEOT YMPÄRISTÖ- JA ARKKITEHRUURIKASVATTAJINA

- ◉ Museo yhtenä sosiokulttuurisena instituutiona voi tukea ihmisten hyvinvointia luovaa ympäristösuhdetta ja auttaa ymmärtämään arkkitehtuuria ja ympäristöä kokonaisuuksina.
- ◉ Museon vahvuutena on pitkä ajallinen ympäristöosaaminen, ja suuntautuminen tulevaisuuteen pidentää jo ennestään pitkää aikaulottuvuutta.

TALON SYDÄMESSÄ

Talon portaille laskeutui aurinko
kuljin kohti talon sydäntä ja kohokohtaa
valojen varjot piirsivät tilaan tapettia
valo ja tila ovat aaltoliikettä
johdattamaan kulkijaa.

Kun aurinko osui eteisaulaan
tiesin olevani oikeassa paikassa.
Riemulliset kattojen kaaret
soittivat urkujaan.
Kuinka monta neliötä ja kuutiota
tähän tilaan mahtuu inhimillisyyttä?

Kun kuluu 50 vuotta tai 100 vuotta
eteenpäin osa talojen sydämistä on
mennyt ihmissydänten sammuttua.
Läsnäolo on mustavalkoisina ja
värillisinä valokuvina mielissä.

Kun on 50 vuotta tai 100 vuotta mennyt
kiisteltykin monumentti on jo hyväksytty,
Osa rakennuksista uusiokäytössä.
Kun katsoo slow-näkökulmasta
on muutoskin vaiheittaista, murrosten muovaamaa.

Teollisuusyhteiskunta jätti perinnöksi halleja,
palvelun pääte pisteessä näyttöpäätteet
ja virtuaalinen 3D-tila
Mutta arvomme ovat vielä aidossa tilan tunnussa
KÄSIN KOSKETELTAVAN materiaalin seinällä ja lattialla.

Kirsi Hänninen